

MØTEBOK

SAK NR: **Sak 24/2019**
SAKSBEHANDLER: **Anne Frugård**
Arkivnr.: 411.1

MØTEDATO: **10.10.2019**
MØTESTED: **Tingvang**

SIGN: _____

Utskrift til:

Statskog SF
Øystre Slidre kommune
Langsua nasjonalparkstyre

Forvaltningsplan 2019-2029 Verneområdene i Langsua – Høringsvar fra Øystre Slidre fjellstyre

Saksdokumenter

- Høringsbrev av 08.07.2019 utsendt av Langsua nasjonalpark
- Forvaltningsplan 2019-2029 Verneområdene i Langsua (Høringsutgave)

Saksopplysninger

Fjellstyre har den 8. juli 2019 mottatt brev fra Langsua nasjonalparkstyre om høring av Forvaltningsplan 2019-2029 Verneområdene i Langsua. Besøksstrategien for verneområdene er også en del av høringen. Frist for merknader er satt til 15.10.2019.

I høringsperioden ble det holdt åpne regionale informasjonsmøter, bl. annet et på Fagernes 22. august som saksbehandler har deltatt på. Saksbehandler har også deltatt på møte med RU (rådgivende utvalg for Langsua Nasjonalpark) på Segalstad Bru den 3. september. Den 16.9 var det først et møte med nasjonalparkforvalterne, kommune og Beito Husky, og deretter et møte med nasjonalparkforvalterne, kommunen og faglagene for landbruket i Øystre Slidre, Etnedal og Nord Aurdal.

Planen som er sendt ut på høring er et omfattende dokument på 220 sider, og høringen omfatter alle de 11 verneområdene i Langsua. I denne uttale fokuserer vi bare på de verneområdene som berører Øystre Slidre statsallmenning, altså Langsua Nasjonalpark, Haldorbu Landskapsvernområde og Kjælaåne Naturreservat. I tillegg til å definere forvaltningspraksisen inneholder også dokumentet mye kunnskap om områdene. Selv om dokumentet er stort og omfattende er det delt inn i forskjellige kapitler og framstår som forholdsvis oversiktlig.

Langsua nasjonalparkstyre er forvaltningsmyndighet for verneområdene med unntak av Hynna naturreservat (Ramsarområde) som forvaltes av Fylkesmannen i Innlandet. De to etatene har utarbeidet og samordnet innholdet i planen. Planutkastet er nylig faglig godkjent av Miljødirektoratet.

Planforutsetningene er verneplanen for områdene vedtatt i Kgl. res. av 11.03.11 med hjemmel i naturmangfoldloven med verneforskrifter og vernegrenser. Det konkrete innholdet bygger også på det forvaltningsplanutkastet som ble laget i forbindelse med vernevedtaket og forvaltningspraksisen i årene etter vernevedtaket. Vedtatt besøksstrategi er innarbeidet i utkastet, og utgjør dermed en del av helheten i høringsdokumentet. Hensikten med forvaltningsplanen er å gi utfyllende retningslinjer til verneforskriftene, og forvaltningsplanen baserer seg stort sett på den forvaltningspraksisen som har vært gjeldende de siste årene. En forvaltningsplan skal ikke endre vedtekter og forskrifter, men den skal definere handlingsrommet som brukere av verneområdene har med det vedtatte vernet.

Forvaltningsplanen er ikke juridisk bindende, bortsett fra de punktene der verneforskriften viser direkte til forvaltningsplanen. Forvaltningsplanen bør derfor leses sammen med verneforskriftene for hvert enkelt verneområde. Disse ligger på www.nasjonalparkstyre.no/Langsua/verneomrade og www.lovdatab.no der man søker via navnet på det enkelte verneområdet.

Innkommne høringsuttalelser vil bli vurdert, og det vil evt. bli foretatt endringer i planen innen utgangen av 2019. Planen sendes deretter til Miljødirektoratet for endelig godkjenning. Avhengig av innholdet i uttalelsene kan det i den perioden bli aktuelt med møter med forskjellige aktører, herunder rådgivende utvalg (RU).

Nasjonalparkforvalterne ber om at uttalelser til forvaltningsplanutkastet gjøres mest mulig konkrete. Det er viktig å angi hvilke retningslinjer som eventuelt ønskes endret, hvorfor de ønskes endret og at det fremmes forslag endring. Dette for å best mulig kunne behandle uttalelsene i etterkant.

Begrepene må på plass før vi formulerer selve høringen:

- **Kongelig resolusjon** er vernevedtaket med kommentarer og føringer. Dokumentet oppsummerer innspillene som kom under høringen av forslaget til verneplanen, kommentarer til disse innspillene
- **Verneforskriften** beskriver verneformålet og har som oppgave å beskytte verneverdiene som området hadde ved vernetidspunktet. Alle verneområder har sine individuelle bestemmelser som sier noe om hva som er lov eller ikke lov i verneområdet. Det enkelte områdes verneforskrift kan lastes ned på nettstedet www.lovdatab.no. Søk med verneområdets navn.
- **Forvaltningsplanen** skal ikke endre vedtekter og forskrifter, men den skal definere handlingsrommet som brukere av verneområdene har med det vedtatte vernet. En forvaltningsplan skal sikre en helhetlig forvaltning ved å gi konkrete retningslinjer om bruk, informasjon, skjøtsel og tilrettelegging. En forvaltningsplan kan verken gi en strengere eller mer liberal praksis enn den som er nedfelt i verneforskriftene.
- **Besøksstrategien** skal:
  - Bidra til å ivareta verneverdiene og øke forståelsen for vernet.
  - Bidra til gode opplevelser for de besøkende.
  - Bidra til lokal verdiskaping
 Besøksstrategien skal vise veivalg og hvilke tiltak som er nødvendige for å balansere verneverdier, ivareta de besøkende og fremme lokal verdiskaping i et verneområde, slik at en oppnår størst mulig nytte for alle tre interesser. Et viktig prinsipp for besøksstrategien er at det ved motstridende målsettinger mellom ivaretagelse av verneverdiene og tilrettelegging for de besøkende og lokal verdiskaping, skal ivaretagelse av verneverdiene tillegges størst vekt.

Høringsvaret er gjennomgått på fjellstyremøte 10. oktober og blir sendt som brev.

Hørings svar fra Øystre Slidre fjellstyre

Fjellstyret ønsker forvaltningsplanen for verneområdene i Langsua velkommen, og ser fram til en enklere og noe mindre byråkratisk hverdag enn slik situasjonen er i dag. Forvaltningsplanen baserer seg i stor grad på den forvaltningspraksisen som har vært brukt siden verneområdene ble opprettet. Nasjonalparkforvalterne har etter vårt syn ofte vært behjelpelige med å finne praktiske løsninger, og har stått på for å behandle søknader på kort tid dersom det har vært nødvendig.

Vårt generelle inntrykk fra møtene i forkant av høringen er at mange av innspillene dreier seg om bestemmelser som er definert i verneforskriftene. Disse bestemmelsene er forskriftsfestet og kan ikke endres som en del av denne av høringen.

Ca 70 % av disse verneområdene er statsallmenning. Fjellstyret har det samme forvaltningsansvaret også etter et vernevedtak. Tiltak som skal gjennomføres i statsallmenningen, må i tillegg til tillatelse etter verneforskrifter, også godkjennes etter reglene i Fjelloven. Det er viktig at dette får grundig omtale i en forvaltningsplan. Ikke minst er dette viktig som informasjon til alle som har rettigheter i statsallmenning. På denne måten kan en unngå unødvendige misforståelser.

Nasjonalparkforvalterne ber oss om å være konkrete i tilbakemeldingene. Vi tar utgangspunkt i kapitlene i innholdsfortegnelse, og kommer med våre tilbakemeldinger under de enkelte kapitlene. Kapitler med merknader er markert gule, kapitler uten merknader er markert grå.

1 Verneområdene i Langsua	9
1.1 Formålet med vernet	10
1.2 Vernehistorikk og vernets lovhjemmel	11
1.3 Forvaltningsplan	11
1.4 Forvaltningsmyndighet	12
1.5 Andre råd og utvalg	12
1.6 Sekretariat	13
2 Rammer for forvaltningen	14
2.1 Naturmangfoldloven	15
2.2 Kongelig resolusjon (vernevedtaket).....	17
2.3 Verneforskrifter	17
2.4 Prinsipper for norsk verneområdeforvaltning	18
2.5 Ramsar-vern	19
3 Natur og kultur i verneområdene	20
3.1 Landskap og klima	20
3.1.1 Klima og naturgeografi	20
3.1.2 Landskapstyper	22
3.1.3 Berggrunnsgeologi	23
3.1.4 Kvartærgeologi	24
3.1.5 Inngrepsfri natur	25
3.1.6 Bruk	26
3.2 Kulturminner og kulturmiljø – spor etter bruk	27
3.2.1 Prioriterte kulturmiljø	29
3.3 Biologiske verneverdier	35
3.3.1 Naturen er vernet mot forstyrrelser, skade og ødeleggelse	35
3.3.2 Naturtyper.....	35
3.3.3 Planter, sopp og lav	37
3.3.4 Dyreliv	37
3.3.5 Rødlistede arter og naturtyper	38
3.3.6 Fremmede arter	40
3.3.7 Biologiske og økologiske registreringer og undersøkelser	41
4 Forvaltningsstrategier og prioriteringer	43
4.1 Bevaringsmål og bevaringstiltak for bio-logiske verneverdier	43
4.1.1 Forvaltningen av verneområder skal være målstyrt	43

4.1.2 Endringer og trusler mot det biologiske mangfoldet	44
4.1.3 Verneformål	46
4.1.4 Bevaringsmål for viktige naturtyper og arter.....	47
4.1.5 Prioritering av områder, naturtyper og arter	50
4.1.6 Skjøtsel og andre bevaringstiltak	52

En vesentlig del av formålet med vern er å ivareta stølslandskapets natur- og kulturverdier som er skapt gjennom langvarig bruk. Uten innsats fra den enkelte støls- og beitebrukers, vil formålet for vern undergraves. Tiltak må rettes mot brukerne på en måte som gjør at gardbrukerne ser seg selv tjent med å fortsette drifta på lang sikt. Det er stor fare for at det motsatte kan skje. Nemlig at bruken av områdene kompliseres og byråkratiseres unødvendig mye.

4.1.7 Overvåking	54
4.2 Besøksstrategi	55

Utdrag fra side 55:

*«I Langsua blir det en utfordring å øke antall besøkende samtidig som områdets kvaliteter for dagens besøkende opprettholdes, i tillegg til at negative effekter for beitebrukere og naturverdier minimeres. Dette vil kreve en streng prioritering av hvilke områder en skal satse på i reiselivssammenheng. Suksess er betinget av at **alle aktører** (særlig kommunene, reiselivsnæringen og nasjonalparkstyret) er enige om prioriteringene og samordner ressursene.»*

En stor del (ca 70 %) av disse verneområdene er statsallmenning. Øystre Slidre fjellstyre mener derfor at det er naturlig at fjellstyrene blir nevnt som en av disse «*alle aktører*» siden fjellstyrene bør kunne komme med verdifulle bidrag inn i en slik prioritering.

4.2.1 Mål for besøk og forvaltning	55
4.2.2 Strategier for besøksforvaltning	56

Fjellstyret har et særlig ansvar i forhold til beitebruksinteresser og øvrige forvaltningsansvar i allmenningen som fjellstyret er tillagt i fjelloven. I denne sammenheng berøres særlig beitebruksinteresser og viltforvaltning.

En sterk økning i menneskelig bruk av de vernede områdene kan komme i konflikt med både verneformålet, beitebruk og viltinteresser. Det vil være et skjæringspunkt der tilrettelegging for vesentlig økt ferdsel vil være i konflikt både med verneformålet og beiteinteresser. Forholdet til viltforvaltning vil kunne berøres negativt med vesentlig økt ferdsel/forstyrrelse i småviltets hekketid. Det kan også medføre økt forsøpling og mattilgang for smårovvilt. Samlet sett kan dette påvirke områdets produksjonsevne negativt.

I Øystre Slidre statsallmenning er det to områder; Storeskag og Bjødnhølen, som begge foreslås som fokusområder og tiltakspunkt for informasjon og tilrettelagte tilbud.

Storeskag/Skaget

Området ble tidlig utpekt som et hovedinnfartsområde og informasjonspunkt for nasjonalparken med stor grad av tilrettelegging med parkeringsplasser, rastebord og nå sist en do. Det er lagt ned store ressurser med høy grad av tilrettelegging her. En vesentlig grunn for plasseringen av dette punktet, var å hindre økt biltrafikk inn til stølsgrenda. Vi har i stor grad lyktes med det, og de fleste stier har nå utgangspunkt her. Fjellstyret er ikke kjent med at det er økt konfliktnivå i forhold til beitebruken her.

Dette er allerede et etablert besøksmål/utsiktspunkt og start for mindre turer og topptur til Skaget. Området må ses på som nær å være ferdigstilt. Imidlertid er turen opp til Skaget noe skjemmaet av flere alternative veivalg, og til dels dårlig merkede leier. Her bør det settes inn noe ressurser, med valg av ei hovedlei som merkes godt, og tilrettelegges bedre på vanskelige partier.

Bjødnhølen v/Jotunheimvegen

I besøksstrategien har dette området fått status med betydelig økt grad av tilrettelegging i forhold til i dag. Strategien har en uttrykt utfordring for å øke bevisstheten om nærheten til nasjonalparken og kanalisere trafikken.

Som en av målsettingene for punkt 5 (side 214) Jotunheimvegen (Bjødnhølen/Veslefjell) blir det satt opp å «*Tilrettelegge nye stier og forsterke eksisterende for å forebygge skader*». Aktuelle tiltak som er nevnt i samme punkt er;

- Etablere informasjons- og startpunkt på Bjødnhølen
- Signalelementer ved betalingsbommene om at man ferdes inn i et nasjonalparkområde
- Vurdere etablering av en sykkelsti fra Skindro til Straumen eller Brendeodden

Vi merker oss at tiltaket **merking av ny sti hvor det også vil være mulig å få med seg sykkel** som er nevnt på side 94, her på side 214 ligger inne som en **etablering av sykkelsti**.

Fjellstyret ønsker å bli inkludert i planleggingen av dette fokusområdet ved Bjødnhølen. Dette området som ligger sør for vinstervassdraget, har i lang tid før opprettelse av Langsua nasjonalpark vært vurdert som verdifullt å bevare som et "stille" område med lav tilretteleggingsgrad, begrenset til allerede etablerte anlegg som DNT-sti/vinterløype til Storeskag, sti til Keiseren/Perstjednet og sti til fjellstyrets Titrebu som er åpen for allmenn bruk. Beitebruken med sau har økt betydelig de siste årene med demningen som utgangspunkt, og i 2018 ble det etablert ei sankekve her. Samlet sett er det en forholdsvis beskjeden grad av tilrettelegging i dag, hvor området fortsatt har et tydelig preg av villmark, noe som bør verdsettes høyt for dette området.

Med det økte fokuset på området som innfallspunkt til nasjonalparken med de tiltakene som er foreslått kan trafikken inn i dette området øke betydelig. Med dagens bruk av dette området er parkeringsmulighetene brukt fullt ut i enkelte perioder sommer/høst. Hvis planlagte tiltak gjennomføres med Bjødnhølen som utgangspunkt, må det tas høyde for å utvide parkeringsarealet.

Fjellstyret mener den viktigste innfallsporten til nasjonalparken sett fra Øystre Slidre, er Storeskag. Der er det gjort store tilretteleggingstiltak som langt på vei er ferdigstilt. Planlagte tiltak med utgangspunkt Bjødnhølen, er omfattende og kan få negativ innvirkning for både beitebruken og i forhold til dagens status som et villmarkspreget område. Dersom området likevel tilrettelegges som skissert i besøksstrategien, bør parkeringsarealet økes. Kostnader med dette må dekkes gjennom prosjektmidler til nasjonalparken.

I Øystre Slidre er det svært hard bruk av utmarksarealer i forbindelse med hyttebygging, tilrettelegging/utvikling av turistnæringen. Det er derfor ekstra viktig å bevare mest mulig utmark intakt i framtida. Tilrettelegging av ny sti/sykkelsti i dette området ved Bjødnhølen er et helt nytt arealinngrep i et område uten tilrettelegging fra før.

4.3 Forvaltningsmål for kulturminner og kulturmiljø	62
4.4 Hovedstrategier	62
5 Retningslinjer for verneområdene i Langsua	66
5.1 Generelt om vernebestemmelser	66
5.2 Jordbruk	68

På side 68 i innledningen i kapittelet om jordbruk står det at «*Jordbruk er den klart viktigste brukerinteressen i Langsuas verneområder, og hovedsakelig i form av beitebruk*». Dette støtter vi fullt ut, og mener at dette må komme tydelig til uttrykk i forvaltningen av verneområdene. At nasjonalparkforvaltningen tar seg tid til å delta på lokale møter om «oppsummering av beitesesongen» setter vi i fjellstyret stor pris på.

Vern av statsallmenning vil i stor grad ha samme konsekvenser for de bruksberettede i allmenningen, som vern vil ha på privat grunn. Statsallmenningen utgjør en svært vesentlig del av driftsgrunnlaget for gardsbruk i fjellbygdene. Jf § 3 i Fjelloven skal "*fjellstyret administrere bruken og utnyttinga av rettar og lunnende ("herlegheiter") i statsallmenningen. Fjellstyret skal arbeide for å sikre at allmenningen vert brukt på ein måte som fremjar næringslivet i bygda og tek vare på naturvern- og friluftssinteressene*". Ut i fra dette må alltid fjellstyret balansere sine avgjørelser i forhold til mange ulike interesser.

Stølslandskapet er blitt slik det er i dag fordi det i flere hundre år har vært behov for å bruke disse områdene i sammenheng med beitebruk i forskjellige former, og etter de behov som gjelder til enhver tid. Dagens kulturlandskap i fjellet viser bare en del av dette beitebruksbildet. Fjellstyret mener det er helt essensielt at forvaltningsplanen åpner for at landbruksnæringa med tilhørende utmarksressurser skal få utvikle seg etter "tida og tilhøva" innenfor verneområdene. Et eksempel på dette kan være muligheten for å ta i bruk nye hjelpemidler som for eksempel drone til sanking/lokalisering av sau. *Det er i dag mange forhold som påvirker landbruket som næring, bl.a. marked, politikk, handelsregler med mer. De gardsbruka som er mest utsatt, er nettopp bruk i fjellbygdene. Disse er små i areal og er helt avhengig av de utmarksressursene som fjellet kan gi. Det er ingen i dag som kan si hva som blir behovet om 50 år.*

På side 72 står det at; «*Motorferdsel i utmark knyttet til jordbruket er søknadspliktig, med unntak for henting av sjuke eller skadde dyr. Dette blir i hovedsak behandlet i et eget avsnitt under kapittel 4.8 Motorferdsel utenom vei.*» Først kan vi nevne at forvaltningsplanen ikke inneholder noe kapittel 4.8, men at vi finner temaet i kapittel 5.7.7. på side 135. Mange av landbruksorganisasjonene og beitebrukerne reagerer på at det må søkes om dispensasjon til motorferdsel for nødvendig kjøring som de tidligere (før vernet) hadde direkte hjemmel til i motorferdselslovverket. At det må søkes om er nedfelt i vernebestemmelsene, og det kan ikke endres i denne høringen. Men etter det vi kan se så sier ikke vernebestemmelsen noe om hvor lang tid en slik dispensasjon kan gjelde.

Vi foreslår derfor at det kan søkes felles for alle beitelag i en kommune, og at dispensasjonen kan gjelde for hele forvaltningsplanperioden. Dersom nye opplysninger, mislighold eller annet skulle endre forutsetningene bør også dispensasjonen kunne trekkes tilbake på kort varsel. Vi kan ikke se at dette ville være til ulempe for noen og heller ikke til ulempe for verneformålet. Det blir ikke mer kjøring av lengre dispensasjonsperioder.

På side 74 står det;

«*Eksisterende seter-/stølsdrift, slått av seterinnmark og beitebruk er ikke søknadspliktig. Gjenopptagelse av seterdrift der den har opphørt en periode er derimot søknadspliktig.*» Her er det uklart for oss hvor lang tid en periode er, det bør være tydeligere.

5.3 Skogbruk	75
5.4 Tamreindrift	83
5.5 Kulturminner og kulturmiljø	87
5.6 Friluftsliv, jakt og fiske	89
5.6.1 Organisert ferdsel, telting og camping	91

Utdrag fra side 91-92:

«*Organisert ferdsel defineres som ferdsel der en person, et lag, en skole, et firma med mer planlegger, koordinerer og/eller arrangerer en aktivitet som er kunngjort eller markedsført på forhånd. Turer med familie og venner omfattes ikke av denne definisjonen.*

Praktisering

Om den organiserte ferdselen er av kommersiell karakter har ingen betydning for vurderingen av om den må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten. Skjæringspunktet er om den organiserte ferdselen kan skade naturmiljøet.

Arrangøren skal skriftlig redegjøre for aktiviteten og vurdere innvirkningen på naturmiljøet ovenfor forvaltningsmyndigheten. Dette vil legge grunnlaget for en kommunikasjon mellom disse i forhold til sted, tid og rom. Forvaltningsmyndigheten vil normalt be om et drøftingsmøte. Evt. endring av planene gjøres og sendes inn. Forvaltningsmyndigheten gjør videre den endelige vurderingen, jamfør verneforskrifter og bestemmelsene i naturmangfoldloven. Dermed kan også relevante vilkår til en eventuell tillatelse formes.»

Vi syns ikke at det kommer tydelig fram hvem som avgjør om en **organisert tur** «*kan skade naturmiljøet*», og ber om at dette presiseres tydeligere. Dersom alle som skal arrangere turer som går under definisjonen av organisert ferdsel først må ta kontakt med nasjonalparkforvalterne skriftlig, og i tillegg delta på et drøftingsmøte, så tror vi at det vil føre til mye unødvendig ressursbruk for både initiativtagere og nasjonalparkforvaltere.

Fjellstafetten er et årlig samarbeid mellom Øystre Slidre kommune og Øystre Slidre fjellstyre som kommer innenfor definisjonen av organisert ferdsel. De siste årene har vi søkt på forhånd om de toppene som ligger i verneområdene. Det er uproblematisk å søke, men vi ber om at søknadene behandles i tide slik at vi har mulighet til å gjøre endringer ved behov. For toppene i 2019 søkte vi i februar og vi fikk svar fra vernemyndighetene i mai. I mai var alt materiell allerede produsert, toppene var offentliggjort, og et avslag ville ha ført til mye dobbeltarbeid for oss. I dette tilfelle kunne vi tenkt oss et drøftingsmøte for å avklare hvilke topper som er ok og hvilke som evt. ikke bør brukes, og at den årlige søknaden i stedet kunne fungert som en melding (der nasjonalparkforvalterne i stedet kunne komme med endringer/tilbakemeldinger ved behov). I praksis vil det ikke være mulig å begrense deltagelsen på slike tiltak, så en begrensning må i så tilfelle gå på hvilken stige som merkes og hvilke topper som brukes.

De siste årene har «ti-på-topp» alternativer blitt vanligere, og på RU møte i Gausdal tok Statskog opp at en søknad til verneområdene ikke erstatter en godkjenning fra grunneier. Vi mener at det er viktig at Statskog tar opp dette, for selv om det ikke er verneområdenes ansvar å passe på at grunneier blir spurt så mener vi at det er viktig at alle forvaltningsorganer (det være seg verneområdet, kommune, grunneier eller fjellstyre) tar **et felles ansvar for å veilede søkerne** slik at de som tar kontakt med en av oss blir hjulpet videre i systemet - slik at de får alle de tillatelsene som de trenger. Dette er forvirrende nok for oss som jobber med dette til daglig, derfor må alle hjelpe til så godt vi kan.

Stien over **Skreddalsfjellet** (den planlagte Dronningstien som ikke har blitt noe av) er tegnet inn på kart 16 «Friluftsliv sommer»), som en «mulig ny sti (høring)». Denne stien dekker flere topper som er i bruk som mål i Fjellstafetten. Det betyr at selv om «Dronningstien» utgår så er stien jevnlig i bruk i forbindelse med organisert ferdsel.

5.6.2 Sykling 94

Følgende tiltak (i vårt område) høres som mulige forbindelsesstrekninger for «Langsua rundt»:

- Merking av ny sti i Langsua nasjonalpark mellom **Bjødnhølen og Skindro** i Øystre Slidre kommune, hvor det også vil være mulig å få med seg sykkel.

På kart 16 (side 92) er det en annen stiple linje fra Skindro til Bjødnhølen, denne markerer en tenkt sykkelsti som var med som et av mange forslag i kommunens sti og løypeplan. Denne stien har lokalt vært svært lite godt mottatt av både beitenæring og jeger- og fiskeforeningen, mens turistnæringen har vært positiv fordi den kan åpne for en rundtur fra Beitostølen-Bygdin-Jotunheimveien-Bjødnhølen-Skindro-Vinstervegen-Beitostølen. Verneforskriftene åpner ikke for å tilrettelegge for sykling, men de åpner for at en gangsti kan merkes. Det er i praksis ingen sti her i dag, og bygging av en sti her vil kreve mye tilrettelegging i et område som er mye brukt av beitenæring og småviltjegere. Etter vårt syn er det ikke nødvendig å kanalisere ferdselen i dette området fordi det ikke er spesielt mye ferdsel gjennom området. Men en merking av en sti her vil trolig føre til mer ferdsel. Potensielt vil økningen bli stor fordi en «*sti hvor det også vil være mulig å få med seg sykkel*» vil åpne opp for den nevnte rundturen fra Beitostølen. På det åpne møte på Fagernes kommenterte Kjell Håvard Tuv fra Øystre Slidre kommune at denne stien som er på høring ikke lenger er aktuell for kommunen. Det er vi glade for og vi legger derfor ikke mer arbeid i høringen om denne stien nå. Dersom det skulle vise seg at dette likevel blir aktuelt må vi få muligheten til å komme med en grundigere tilbakemelding.

5.6.3 Riding 95

5.6.4 Hundekjøring 96

Under kapittelet om hundekjøring tar forvaltningsplanen opp det store antallet hundesokker som blir liggende igjen langs hundeløypene. Dette er et minst like stort problem utenfor verneområdene, og

Øystre Slidre fjellstyre synes at det er positivt at planen tar opp temaet **hundesokker/forsøpling** slik at det blir fokus på det.

Det blir nevnt i planen, og det ble nevnt på møte med Beito Husky at hundekjørerorganisasjonene jobber/skal jobbe med å finne mer miljøvennlige alternativ til dagens hundesokker i kunstfiber. Øystre Slidre fjellstyre mener at selv om hundesokkene skulle bli laget i et naturvennlig og lett nedbrytbart materiale så kommer vi ikke bort ifra at **brukerne må rydde etter endt sesong** hvert år. En noenlunde holdbar hundesokk vil mest sannsynlig ikke blir brutt ned i fjellet på en sesong eller to, og da vil forsøplingen øke selv om hundesokkene er nedbrytbare i et lengre perspektiv.

5.6.5 Stier og skiløyper 99

Kart 18 side 101 inneholder en rosa stiplet linje merket som hundekjøringsløype, løp. Denne løypa har vært brukt i hundeløp, men kun dersom den vanlige faste hundekjøringsløypa ikke er brukbar pga farlige isforhold på Vinstern. Det ligger også inne en preparert skiløype fra Sørre Trollåsen-Kvitfeten-Olægeret-Skåltjednstølen- Sørre Trollåsen, denne er helt ukjent for oss. Stikka skiløype fra Kvitfeten til Haldorbu er også ukjent for oss. Samme kart mangler også en hundeløype som krysser over fra Skåltjednstølen til Etnestølen, men denne ligger ikke i verneområdet.

5.6.6 Plukking av bær, sopp, planter og stein 102

5.6.7 Bålbrenning 103

5.6.8 Hunder 105

5.6.9 Bruk av båt, kano, kajakk, seilbrett o.l. 106

Utdrag fra side 108:

«Båtopplag

Med båtopplag menes opplag på land både sommer og vinter. Uten dispensasjon kan sommeropplag vare inntil ei uke. Dette gjelder uansett om samme båt flyttes fra et sted til et annet. Dersom tidsbegrensningen brytes, vil forvaltningsmyndigheten kunne fjerne båten på eiers bekostning.

For opplag ut over dette må det søkes om tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. I noen innsjøer utøves det fiske i regi av rettighetshaverne eller det ligger det hytter i strandsonen. For de nevnte tilfellene er det rimelig at det gis dispensasjon. I andre sammenhenger skal det normalt ikke gis dispensasjon.

Unntakene er de tilfellene der opplag foregår i et naust, på godkjente opplagsplasser eller på steder beskrevet for de enkelte verneområdene, se nedenfor.

...

Ved Skagstjernet i Langsua NP kan Øystre Slidre fjellstyre fortsette å lagre båt som før.»

Verneforskriften for Langsua NP § 3 punkt 1.3 sier at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til opplag av båter, men den setter ingen føringer om hvor strengt dette skal praktiseres. I statsallmenningen ser det ut til at forvaltningsplanen legger opp til at kun de som har naust, eller hytte i strandsonen kan forvente å få dispensasjon mer enn ei uke. Vi er glade for at vi fortsatt kan ha Fjellstyrets båt liggende ved Skagstjednet, den blir satt stor pris på av mange fiskere og det vil også kunne spare området for flere båter. Vi er også enige i at det er positivt å få en bedre oversikt over hvem som har båter liggende, fordi disse i mange tilfeller ender opp som søppel og blir et problem for grunneier/fjellstyre. Men vi syns likevel at forvaltningsplanen legger opp til en veldig streng praksis. Det er ikke mange vann dette gjelder hos oss, men vi vet at det ligger noen få båter i bl.a. Skagstjednet. Kunne de båtene som allerede ligger ved Skagstjednet vært godkjent som båtopplagringsplass uten naust? Ved Perstjednet har Fjellstyret en gapahuk, og vi har snakket om å legge til rette for mer fiske for å forvalte fiskeressursen bedre. Da kan utlånsbåt bli aktuelt, og vi håper at det fortsatt vil kunne la seg gjøre.

5.6.10 Fiske 110

5.6.11 Vassdrag- og fiskeforvaltning 110

5.6.12 Jakt, fangst og jakthundtrening ..... 113**Treningsfelt for jakthund**

Kart 20 side 114 viser to treningsfelt for jakthund;

I teksten står det at det gjelder fuglehund, men dette bør komme klart fram i kartet også.

Før jakta (fra 21.8-ca 9.9) har vi et treningsfelt for fuglehund ved Skindro (markert med gul figur i kartet). Den andre gule figuren i kartet viser et treningsfelt i Skag som var et prøveprosjekt i to år (2014 og 2015) før det ble avsluttet fordi sauene forflyttet seg ut av beiteområdet. Dette treningsfeltet ble behandlet i fjellstyresak 3/2016 og er ikke videreført. Vi ser derfor ikke behovet for at dette området ligger inne i forvaltningsplanen. Kartet (og teksten om kartet) er uklart siden det står at noen figurer gjelder trening av fuglehund vinterstid og et treningsfelt gjelder fra 21.8 (men ikke vinter).

Det området som er markert med grønt til å være på høring som en utvidelse av treningsfeltet (som ikke lenger eksisterer) ser ut til å dekke hele Haldorbu Landskapsvernområde og Kjølåane Naturreservat. Utvidingen av treningsfeltet skal gjelde vinteren, og det treningskortet vi har solgt fram til nå gjelder i hele i ØS statsallmenning og Heimdalen utenom i Langsua NP – dette er altså sammenfallende med dagens situasjon. Vi har ikke opplevd at jakthundtrening i denne vinterperioden har vært til skade for verneverdiene og vi støtter forslaget i forvaltningsplanen i at hele Haldorbu landskapsvernområde fortsatt kan brukes til fuglehundtrening i perioden 1.11-31.3.

I år med lave rypetakseringer kan det være aktuelt å selge treningskort i stedet for jaktkort i hele eller deler av perioden fra 15.9-1.11., vi ønsker at forvaltningsplanen skal åpne for dette også innenfor alle verneområdene.

5.6.13 Forvaltning av jaktbart vilt og andre arter ..... 115**5.7 Motorferdsel 117**

I oppsynssammenheng være en fordel om leiekjørere var «uniformert» med for eksempel en refleksevest med kommunenavn, leiekjører nr 1 ect.

5.7.1 Ambulanse, redningstjeneste, brannvern, politi og militær virksomhet ..... 122**5.7.2 Motorferdsel ved oppsyn, skjøtsel og annen forvaltningsvirksomhet 124**

Utdrag fra side 124;

«SNO utfører oppsyn og gjennomfører konkrete oppgaver i verneområdene ut fra sitt lovverk og sin instruks. De kjøper tjenester i et visst omfang fra fjellstyrene til de samme oppgavene. ...»

Fjelloppsynet har også et ansvar for oppsyn i verneområdene, også uten at tjenesten er kjøpt inn fra SNO. Vi synes ikke at det kommer tydelig fram her, og mener at dette må komme tydelig fram i planen.

På side 125 står det;

«SNO og fjellstyrene trenger ingen dispensasjon til motorferdsel for lovpålagte oppsynsoppgaver som er bestemt av den statlige miljømyndigheten. Forvaltningsmyndigheten skal imidlertid holdes underrettet om all slik kjøring.» Kan dere utdype hvordan denne underrettingen er tenkt å skulle foregå?

5.7.3 Transport av ved, varer, utstyr og materialer til buer, hytter og setrer/støler 126

Fjellstyret er veldig positive til at vernemyndighetene stiller krav om bruk av leiekjørere. For at det skal bli enklere for leiekjørerne så bør løyvete i verneområdene (i landskapsvernområde, naturreservat) være for samme tidsperiode som løyvete fra kommunen. Som tidligere nevnt vil det i oppsynssammenheng være en fordel om leiekjørere var «uniformert» med for eksempel en refleksevest med kommunenavn, leiekjører nr 1 ect.

Dersom verneforskriftene gjør det mulig foreslår vi at de hyttene som ligger på Brendeodden ved Vinstern (om lag 50m innenfor grensa til nasjonalparken) kan bruke vanlig leiekjøring helt fram til hytta i stedet for å måtte bære bagasjen de siste meterne fra vannkanten, eller at de må søke og melde ifra til SNO om disse siste meterne. For oss virker dette som unødig ressursbruk for alle, og vi tror at små endringer som dette kan gjøre mye positivt for omdømme til vernemyndigheten.

5.7.4 Merking, preparering og vedlikehold av skiløyper og hundeløyper 129

Det er ikke spesifisert hva slags type merking som skal kunne brukes. Tidligere var det sagt naturstikk/kvist, men de senere årene har vi sett at det blir brukt mye bambus med refleks til hundeløpene og at disse merkene står lenge både før og etter selve arrangementet.

5.7.5 Uttransport av felt elg og hjort 131

Som nevnt på møte med faglaga den 16. september bør Driftsplanstyret for elg og hjort i Øystre Slidre (der fjellstyret har en sekretærfunksjon) kunne ta seg av en slik felles søknad for alle berørte jaktfelt.

5.7.6 Motorferdsel i utmark for transport av personer med varig funksjonsnedsettelse til egen hytte/bu 134

5.7.7 Motorferdsel i utmark i jord- og skogbruk 135

Mange av landbruksorganisasjonene og beitebrukerne reagerer på at det må søkes om dispensasjon til motorferdsel for nødvendig kjøring som de tidligere (før vernet) hadde direkte hjemmel til i motorferdselslovverket. At det må søkes om er nedfelt i vernebestemmelsene, og det kan ikke endres i denne høringen. Men etter det vi kan se så sier ikke vernebestemmelsen noe om hvor lang tid en slik dispensasjon kan gjelde.

Vi foreslår derfor at det kan søkes felles for alle beitelag i en kommune, og at dispensasjonen kan gjelde for hele forvaltningsplanperioden. Dersom nye opplysninger, mislighold eller annet skulle endre forutsetningene bør også dispensasjonen kunne trekkes tilbake på kort varsel. Vi kan ikke se at dette ville være til ulempe for noen og heller ikke til ulempe for verneformålet. Det blir ikke mer kjøring av lengre dispensasjonsperioder.

5.7.8 Motorferdsel i forbindelse med ved vedlikehold og drift av kraftanlegg og strømforsyning 144

5.8 Retningslinjer for inngrep og fysiske installasjoner 146

5.8.1 Hytter og andre bygninger 146

5.8.2 Veier, kjørespor og parkeringsplasser 153

Kjøresporet inn til Haldorbu blir brukt i sammenheng med landbruksdrift. Tillatelser bør kunne gis for hele forvaltningsplanperioden. Det bør ikke legges opp til en for restriktiv begrensning, slik at det bare gis tillatelse til et visst antall turer. Det må legges opp til en smidig praksis som ikke legger ytterligere byrde på beitebrukerne og deres samlede dagnadsbelastning i felleshavna. Det blir ikke mer kjøring av lengre dispensasjonsperioder. Det er viktig at brukerne får aksept for behovet, og tillit til at de ikke kjører mer enn det er behov for.

Det samme må gjelde kjøring i forbindelse med landbruksdrift av stølen i **Bjødnhaug** og forskningsaktiviteten til Løken på Bjødnhaugmyrene. Dette kjøresporet er ikke nevnt i tabellen over kjørespor på side 154, men det er nevnt i Kongelig resolusjon.

5.8.3 Inngrep, anlegg og innretninger 158

5.9 Avfall, forurensning og støy 163

Utdrag fra side 165:

«I særskilte tilfeller hvor bruk av drone kan være hensiktsmessig, f.eks. i samband med tamreindrift, sauenering, oppsynsvirksomhet mv., kan det vurderes å gi dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48. Her vil forvaltningsmyndigheten måtte vurdere hvert enkelt tilfelle særskilt og uten å skape presedens.»

Fjellstyret støtter vurderingen angående bruk av drone.

5.10 Forskning og undervisning 166

Utdrag fra side 169:

«Ekskursjoner med turer til fots i verneområdet og uten naturinngrep eller forstyrrelser, vil som regel kunne gjennomføres uten søknad. Dette må avklares med forvaltningsmyndigheten på forhånd. Skoleklasser på tur og undervisning regnes ikke som organisert ferdsel, og er ikke søknadspliktig så lenge aktiviteten som skal gjennomføres ikke krever dispensasjon fra

andre bestemmelser i forskriften.»

Dette gir ikke mening sett i forhold til punkt 5.6.1 der skole blir nevnt som organisert ferdsel. Vi støtter forslaget om at skole og annen undervisning ikke regnes som organisert ferdsel.

6 Saksbehandling 170

Her vil vi igjen nevne hvor viktig det er at alle forvaltningsorganer (det være seg verneområdet, kommune, grunneier eller fjellstyre) tar **et felles ansvar for å veilede søkerne** slik at de som tar kontakt med en av oss blir hjulpet videre i systemet - slik at de får alle de tillatelsene som de trenger. Saksgang og ansvarsområder kan være forvirrende nok for oss som jobber med dette til daglig, derfor må alle hjelpe til så godt vi kan.

I mange tilfeller med årlig gjentakende aktiviteter (saltkjøring/landbruksdrift, skiløyper, leiekjøring, snømåling, uttransport av felt elg mm.) er **flerårige dispensasjoner** en veldig stor fordel og vil trolig føles som en mindre belastning for brukerne. I noen tilfeller mener vi at det kunne vært gitt dispensasjoner som gjaldt for hele forvaltningsplanperioden, men at vernemyndighetene kunne sette nye begrensninger underveis dersom ny kunnskap gjorde det nødvendig. Dersom teknologien etter hvert gjør det mulig at de som har fått en dispensasjon også fikk et varsel når denne var i ferd med å gå ut, så tror vi at det hadde vært et stort pluss. Flerårige dispensasjoner bør bare gis dersom arrangøren/søkeren har vist at de følger vilkår som er gitt i dispensasjonen og er «*tilliten verdig*».

Fjellogen ser ikke ut til å være nevnt i forvaltningsplanen når det gjelder saksbehandling av byggesaker. På side 172 står det at; «*Noen søknader må behandles etter flere lovverk og av flere myndigheter. For å holde behandlingstiden så kort som mulig, så bør søknaden sendes alle som skal ha den samtidig. Dersom det vil ta lang tid før forvaltningsmyndigheten kan behandle søknaden, så vil det bli gitt beskjed om dette.*

Normalt vil verneforskriften være det strengeste regelverket, slik at forvaltningsmyndigheten bør gjøre vedtak først. Likevel vil det i mange saker være nødvendig med en flertrinns samhandlingsprosess mellom de ulike myndighetene. Forvaltningsmyndigheten vil da samhandle med andre myndigheter på den måten som er mest hensiktsmessig i den enkelte saken. F.eks. i byggesaker og mulige byggesaker er det noen ganger ønskelig at kommunen foretar en vurdering av saken først etter plan- og bygningslovens bestemmelser. ...»

Og på side 150 står det at; «*Forvaltningsmyndigheten vil samrå seg med kommunen som behandler søknaden etter PBL*». Øystre Slidre fjellstyre mener det er viktig å få med at all bygging på støler i statsallmenning reguleres/behovsvurderes, etter fjellogen med forskrifter. Her mener vi at fjellogen med forskrifter også må nevnes. I alle sammenhenger som gjelder bygging på støler i statsallmenning skal søknadene behandles av både Statskog og fjellstyret. Før disse behandler saken skal regionale kulturmyndigheter gi uttale jf. forskrift om seter og tilleggsjord i statsallmenning.

Vi mener at det er en god ide med en oversikt/liste i forvaltningsplanen der alt **annet relevant lovverk** beskrives kort.

7 Oppsyn 174

Kapittelet skriver kort om generelle fakta om Statens naturoppsyn (SNO), Fjelloppsynet og privat oppsyn. Oppsyn, oppsynsoppgaver og tjenestekjøp mellom SNO og fjelloppsynet er også så vidt nevnt i kapittel 5.7.2. Vi mener at kapittelet om oppsyn i verneområdene i Langsua bør være mer omfattende.

I enkelte tilfeller skal dyreeiere (syke og skadde dyr, kjøring av saltstein ect), jegere (uttransport av felt hjortevilt) og andre **melde fra til ansvarlig oppsyn** (SNO) om mulig før kjøringen skjer, eller så snart det lar seg gjøre i etterkant». Vi har behov for innsyn i disse kjøremeldingene, slik at vi kan få samme informasjon om denne type aktivitet som det vi hadde før verneområdene ble opprettet. Vi mener ikke at den som skal kjøre skal pålegges å kontakte oss i tillegg til SNO, men at denne informasjonen kunne vært gjort tilgjengelig for oss på en eller annen måte.

Samarbeid og tjenestekjøp med SNO fungerer etter vårt syn godt, men vi kunne ønske oss mer forutsigbarhet. Totalt sett har summen av tjenestekjøp fra SNO til fjellstyrene i Langsua stadig sunket de senere år, i tillegg til at nasjonalparkstyret i større grad velger å benytte SNO til skjøtselstiltak. Forvaltningsmyndighetene må tildeles ressurser til å løse de arbeidsoppgaver som skal utføres; oppsyn, tilrettelegging, informasjon, skjøtsel og lignende. Tjenestekjøpet må være forutsigbart og langsiktig. Behovet for tjenestekjøp må spilles inn til budsjettpost for tjenestekjøp av SNO.

Statsallmenninger utgjør ca 70 % av det totale området som er vernet, og ca 80 % av nasjonalparken. Fjelloppsynet har mange av de samme arbeidsoppgaver også etter et vernevedtak. De vil når de er ute i felten, krysse vernegrensene i sitt daglige virke. Oppsyn, informasjon, tilrettelegging og skjøtsel i forhold til verneregler vil komme i tillegg til eksisterende arbeidsoppgaver. Det vil være å sløse med samfunnets ressurser dersom fjelloppsynet ikke utnyttes fullt ut, slik at når de er ute på oppsyn eller annet feltarbeid, også har tilsyn med vernereglene.

SNO bør først og fremst ha en koordinerende rolle. Oppsynet må baseres på de lokale oppsynsordninger som eksisterer, og det bør kjøpes tjenester av disse. Dette vil bli en betydelig rimeligere løsning, enn å etablere flere faste SNO-stillinger.

Motorferdsel i området er i flere sammenhenger i plandokumentene beskrevet som en utfordring, og skal reguleres/reduseres. Det må da være et viktig poeng at fjelloppsynet, som på vinteren har ansvar for oppsyn/tilsyn med hele statsallmenningen, på samme turen skal utføre oppsyn med vernereglene. Det bør være viktig for vernemyndigheten at motorisert ferdsel i sammenheng med forvaltning/oppsyn blir så effektiv som mulig, og dermed reduseres.

8 Referanser	175
9 Vedlegg	177
9.1 Definisjoner og begreper	178
9.2 Ramsarområdet Hynna naturreservat	179
9.3 Rødlista arter	181
9.4 Biologiske bevaringsmål	184
9.5 Besøksstrategi for Langsua - utdrag	212
Alle våre merknader til besøksstrategien står under kapittel 4.2. og 4.2.2.	
9.6 Kart	219

Til slutt vil vi ønske dere lykke til med innspurten av forvaltningsplanen. Vi ser fram til et godt samarbeid videre.

Med vennlig hilsen
Øystre Slidre fjellstyre